

**GLOBALLASHUV DAVRIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA
SOHASIDA VUJUDGA KELAYOTGAN DOLZARB MUAMMOLAR**

*Kamolova Nigora,
Xadjamuratova Zulfiya,
Shokirova Laziza,
O'Imasova Dildora –*

*University of Management and Future Technologies UNIVERSITETI, 2-kurs
S550-24PDo ' guruhi*

Fan: Mutaxassislikka kirish

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuv davrida axborot-kommunikatsiya sohasida yuzaga kelayotgan dolzarb muammolar, ularning jamiyat rivojiga ta'siri hamda ushbu muammolarni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, axborot xavfsizligi, ma'lumotlar himoyasi, internetga qaramlik, soxta axborotlar tarqalishi va raqamli tengsizlik kabi masalalar keng yoritilgan. Maqolada globallashuv sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi bilan bog'liq ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy muammolar ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: globallashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, axborot xavfsizligi, raqamli texnologiyalar, internet, soxta axborot, raqamli tengsizlik, axborot madaniyati, kiberxavfsizlik, jamiyat

Kirish

Globallashuv jarayoni zamonaviy jamiyat rivojining ajralmas qismi hisoblanadi. Ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi globallashuv jarayonini yanada jadallashtirdi. Internet, mobil aloqa vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa raqamli texnologiyalar inson hayotining barcha sohalariga kirib keldi. Bu jarayon jamiyat rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatish bilan birga, ayrim muammolarni ham yuzaga keltirdi.

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali dunyoning istalgan nuqtasidan tezkor axborot olish imkoniyati mavjud. Bu esa ta'lim, iqtisodiyot, siyosat va madaniyat sohalarining rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida yangi muammolar ham yuzaga kelmoqda. Ushbu muammolarni o'rganish va ularni hal etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Globallashuv sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi

Globallashuv jarayoni axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. Bugungi kunda internet tarmog'i, mobil aloqa vositalari, sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar va raqamli platformalar inson hayotining ajralmas qismiga aylandi. Ushbu texnologiyalar yordamida insonlar dunyoning turli hududlarida bo'lsa ham tezkor muloqot qilish, bilim almashish va iqtisodiy faoliyat yuritish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Masofaviy ta'lim, onlayn kurslar, elektron kutubxonalar va virtual laboratoriyalar orqali bilim olish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa ta'lim sifatining oshishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, iqtisodiyot sohasida ham raqamli texnologiyalar muhim o'rin egallamoqda. Elektron tijorat, onlayn bank xizmatlari, raqamli to'lov tizimlari va masofaviy ish shakllari keng rivojlanmoqda.

Biroq, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tez rivojlanishi bilan birga ayrim muammolar ham yuzaga kelmoqda. Axborot oqimining haddan tashqari ko'payishi, noto'g'ri ma'lumotlarning tarqalishi, axborot xavfsizligi bilan bog'liq tahdidlar shular jumlasidandir. Shu sababli globallashuv sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali va xavfsiz foydalanishni yo'lga qo'yish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Axborot xavfsizligi muammolari

Globalashuv davrida axborot xavfsizligi eng muhim masalalardan biri hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida turli kiberjinoyatlar soni ortib bormoqda. Shaxsiy ma'lumotlarning o'g'irlanishi, bank kartalari orqali firibgarlik, zararli dasturlar tarqalishi, kiberhujumlar va boshqa tahdidlar axborot xavfsizligiga jiddiy zarar yetkazmoqda. Axborot xavfsizligi muammosi nafaqat alohida shaxslar, balki davlat tashkilotlari va yirik kompaniyalar uchun ham muhim hisoblanadi. Davlat muassasalari yoki muhim infratuzilmalar kiberhujumga uchrashi natijasida katta zararlar yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli axborot xavfsizligini ta'minlash uchun zamonaviy himoya tizimlarini joriy etish zarur.

Bundan tashqari, foydalanuvchilarning axborot xavfsizligi bo'yicha bilimlari yetarli emasligi ham muammolardan biri hisoblanadi. Ko'plab insonlar shaxsiy ma'lumotlarini ijtimoiy tarmoqlarda oshkor etish orqali o'zlarini xavf ostiga qo'yadi. Shu bois axborot xavfsizligi madaniyatini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Soxta axborot va manipulyatsiya muammolari

Globalashuv davrida soxta axborotlar tarqalishi jiddiy muammolardan biriga aylandi. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali har qanday ma'lumot tezkor tarqalmoqda. Biroq, ushbu ma'lumotlarning barchasi ham ishonchli emas. Soxta yoki noto'g'ri axborotlar jamiyatda noto'g'ri fikrlarning shakllanishiga olib keladi. Soxta axborotlar siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayrim hollarda soxta yangiliklar orqali jamoatchilik fikrini manipulyatsiya qilish, turli ziddiyatlarni keltirib chiqarish holatlari ham kuzatilmoqda. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda turli reklama va noto'g'ri ma'lumotlar orqali insonlarning ongiga ta'sir o'tkazish holatlari ham ortib bormoqda. Shu sababli axborot savodxonligini oshirish, ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Internetga qaramlik muammosi

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi bilan internetga qaramlik muammosi ham dolzarb masalaga aylandi. Ayniqsa, yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan ortiqcha foydalanish holatlari ko'paymoqda. Bu esa ularning sog'lig'iga, psixologik holatiga va ijtimoiy hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Internetga qaramlik natijasida insonlar real hayotdagi muloqotdan uzoqlashadi. Oila a'zolari bilan muloqot kamayadi, o'qish va ish samaradorligi pasayadi. Shuningdek, uzoq vaqt mobil qurilmalardan foydalanish ko'rish qobiliyatiga va umumiy sog'liq holatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Internetga qaramlikning oldini olish uchun yoshlarni to'g'ri yo'naltirish, vaqtni to'g'ri taqsimlash va foydali mashg'ulotlarga jalb etish muhim hisoblanadi.

Raqamli tengsizlik muammosi

Globalashuv jarayonida barcha hududlar bir xil darajada rivojlanmayapti. Ayrim hududlarda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari cheklangan. Bu esa raqamli tengsizlik muammosini yuzaga keltirmoqda. Raqamli tengsizlik ta'lim tizimiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Internetga kirish imkoniyati cheklangan hududlarda yashovchi o'quvchilar zamonaviy ta'lim resurslaridan foydalana olmaydi. Bu esa bilim olish imkoniyatlarining cheklanishiga olib keladi. Bundan tashqari, raqamli tengsizlik iqtisodiy rivojlanishga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Texnologik imkoniyatlar yetarli bo'lmagan hududlarda biznes va tadbirkorlik faoliyati sust rivojlanadi. Shu sababli raqamli tengsizlikni kamaytirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Axborot-kommunikatsiya muammolarini bartaraf etish yo'llari

Axborot-kommunikatsiya sohasida yuzaga kelayotgan muammolarni bartaraf etish uchun kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Avvalo, axborot xavfsizligini ta'minlash bo'yicha zamonaviy texnologiyalarni joriy etish lozim. Shuningdek, kiberxavfsizlik bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash ham muhim ahamiyatga ega. Soxta axborotlarning oldini olish uchun axborot savodxonligini

oshirish zarur. Ta'lim muassasalarida axborotni tahlil qilish, ishonchli manbalarni aniqlash va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Internetga qaramlik muammosini bartaraf etish uchun yoshlarni sport, ilmiy va madaniy faoliyatlarga jalb etish lozim. Shuningdek, ota-onalar va pedagoglar tomonidan nazoratni kuchaytirish ham muhimdir. Raqamli tengsizlikni kamaytirish uchun esa barcha hududlarda internet infratuzilmasini rivojlantirish zarur. Aholining barcha qatlamlari uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatini yaratish muhim hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, globallashuv davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi jamiyat taraqqiyotiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, axborot xavfsizligi, soxta axborotlar, internetga qaramlik va raqamli tengsizlik kabi muammolar ham yuzaga kelmoqda. Ushbu muammolarni hal etish uchun davlat, jamiyat va ta'lim tizimi hamkorligida chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. Axborot-kommunikatsiya sohasidagi muammolarni bartaraf etish orqali jamiyatning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin. Shu sababli ushbu masalalarga alohida e'tibor qaratish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaydarov. S.A.(2026). Pedagogik risklarni boshqarishda globallashuv jarayonlarning ahamiyati. International scientific journal. Interpretation and researches. 1(73).

2. Xaydarov. S.A. (2026). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va

globallashuv jarayonidagi ahamiyati. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 3(1). 159-164.

3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.

4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. *Modern Education and Development*. 3 (17). 28-33.

5. Xaydarov. S.A.(2026). Migratsiya sharoitida pedagogic risklarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari. *Inter education and global study*. 4.(1). 246-255.

6. Xaydarov. S.A.(2026). Migratsiya sharoitida yoshlar tarbiyasi: pedagogik risklar va ularning kelib chiqish sabablari. *Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali*. 1.(2). 704 -707.